ISSN 1339-3189

5/2025

Mladá veda

Young Science

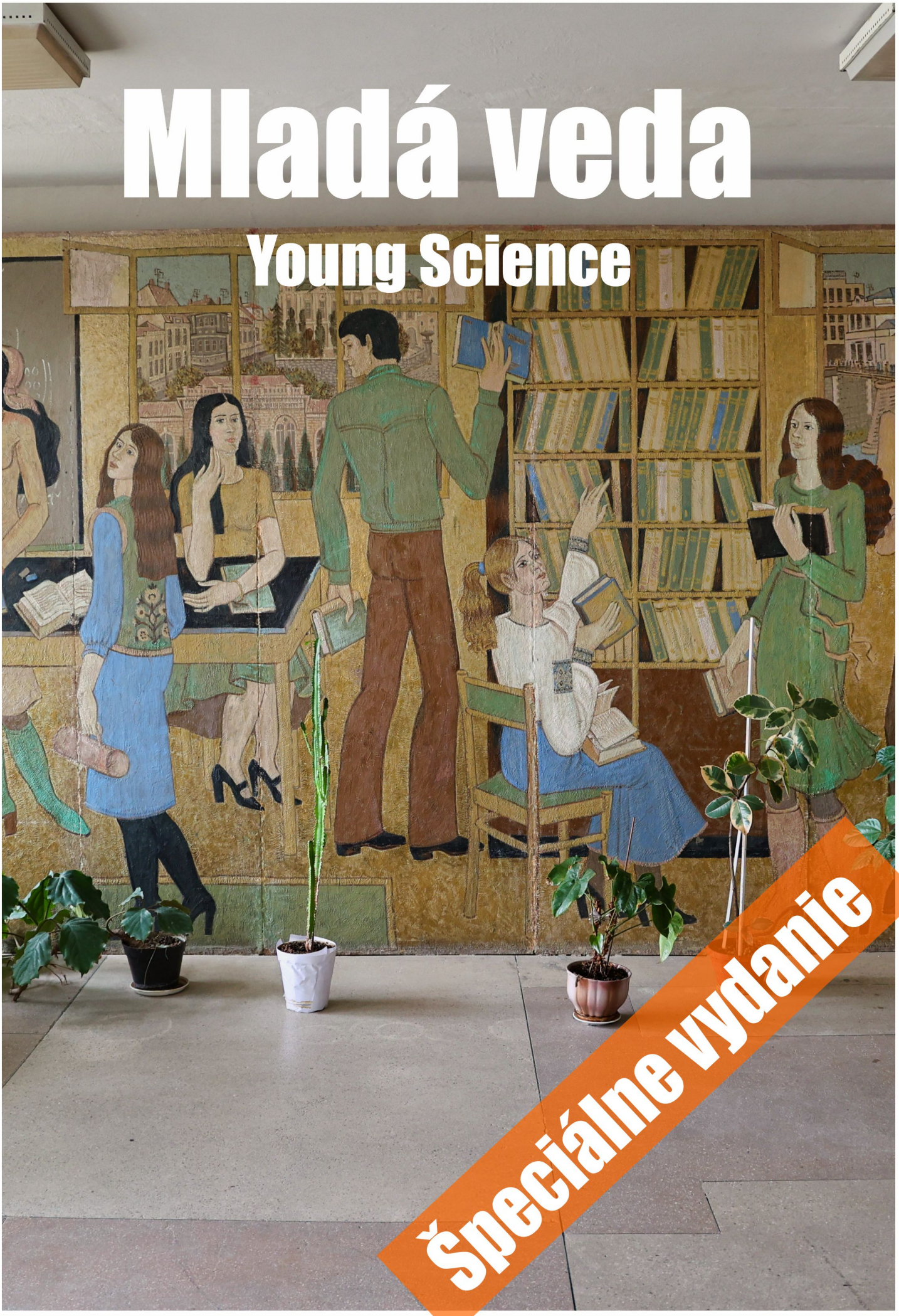

Špeciálne vydanie

www.mladaveda.sk

Mladá veda
Young Science

MEDZINÁRODNÝ VEDECKÝ ČASOPIS MLADÁ VEDA / YOUNG SCIENCE

Číslo 5, ročník 13., špeciálne číslo vydané v decembri 2025
ISSN 1339-3189, EV 167/23/EPP
Kontakt: info@mladaveda.sk, tel.: +421 908 546 716, www.mladaveda.sk
Fotografia na obálke: Užhorodská národná univerzita. © Branislav A. Švorc, foto.branisko.at

REDAKČNÁ RADA

prof. Ing. Peter Adamišin, PhD. (Katedra environmentálneho manažmentu, Prešovská univerzita, Prešov)
doc. Dr. Pavel Chromý, PhD. (Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Univerzita Karlova, Praha)
prof. Dr. Paul Robert Magocsi (Chair of Ukrainian Studies, University of Toronto; Royal Society of Canada)
Ing. Lucia Mikušová, PhD. (Ústav biochémie, výživy a ochrany zdravia, Slovenská technická univerzita, Bratislava)
PhDr. Veronika Kmetóny Gazdová, PhD. (Inštitút edukológie a sociálnej práce, Prešovská univerzita, Prešov)
doc. Ing. Peter Skok, CSc. (Ekomos s. r. o., Prešov)
Mgr. Monika Šavelová, PhD. (Katedra translatológie, Univerzita Konštantína Filozofa, Nitra)
prof. Ing. Róbert Štefko, Ph.D. (Katedra marketingu a medzinárodného obchodu, Prešovská univerzita, Prešov)
prof. PhDr. Peter Švorc, CSc., predseda (Inštitút histórie, Prešovská univerzita, Prešov)
doc. Ing. Petr Tománek, CSc. (Katedra veřejné ekonomiky, Vysoká škola báňská - Technická univerzita, Ostrava)
doc. Mgr. Michal Garaj, PhD. (Katedra politických vied, Univerzita sv. Cyrila a Metoda, Trnava)

REDAKCIA

Mgr. Branislav A. Švorc, PhD., šéfredaktor (Vydavateľstvo UNIVERSUM, Prešov)
Mgr. Martin Hajduk, PhD. (Banícke múzeum, Rožňava)
PhDr. Magdaléna Keresztesová, PhD. (Fakulta stredoeurópskych štúdií UKF, Nitra)
RNDr. Richard Nikischer, Ph.D. (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha)
PhDr. Veronika Trstianska, PhD. (Ústav stredoeurópskych jazykov a kultúr FSŠ UKF, Nitra)
Mgr. Veronika Zuskáčová (Geografický ústav, Masarykova univerzita, Brno)

VYDAVATEĽ

Vydavateľstvo UNIVERSUM, spol. s r. o.
www.universum-eu.sk
Javorinská 26, 080 01 Prešov
Slovenská republika

© Mladá veda / Young Science. Akékoľvek šírenie a rozmnožovanie textu, fotografií, údajov a iných informácií je možné len s písomným povolením redakcie.

Mladá veda
Young Science
ISSN 1339-3189

PREDHOVOR K ŠPECIÁLNEMU ČÍSLU

Miroslava Knapková

Rok 2022 predstavoval pre európske vysoké školstvo zásadný medzník. Agresia Ruskej federácie voči Ukrajine vyvolala bezprecedentný pohyb obyvateľstva, ktorého súčasťou boli aj desaťtisíce ukrajinských študentov nútených prerušiť svoj študijný či profesijný život. Európske univerzity sa okamžite ocitli v situácii, ktorá presiahla rámec bežnej internacionalizácie a vyžadovala komplexné riešenia v oblasti inklúzie, podpory a adaptácie študentov-utečencov. Práve v tejto súvislosti vznikol projekt EIUS: European Inclusion of Ukrainian Students, ktorého hlavným cieľom je vytvoriť vedecky podložené poznatky o podmienkach adaptácie, potrebách študentov a efektivite systémových opatrení v rôznych európskych krajinách.

Špeciálne číslo časopisu Mladá veda, ktoré máte pred sebou, je jedným z výsledkom tohto projektu. Predstavuje ucelený súbor teoretických, analytických a empirických príspevkov, v ktorých sa prelínajú právne, sociologické, ekonomické, pedagogické a interkultúrne perspektívy.

Cieľom tohto špeciálneho čísla je poskytnúť viacvrstvový pohľad na inklúziu ukrajinských študentov, ktorý presahuje rámec okamžitej humanitárnej reakcie a ponúka hlbšie porozumenie dlhodobým procesom – od jazykovej a sociálnej adaptácie až po legislatívne aspekty, ekonomické dopady a subjektívne skúsenosti študentov v rozličných európskych kontextoch.

Tematicky možno texty zaradiť do niekoľkých hlavných oblastí:

- Makroúroveň európskej a národnej reakcie na príchod ukrajinských študentov – právne, inštitucionálne, politické a spoločenské rámce; kritické hodnotenie postupov jednotlivých krajín.
- Mikroúroveň univerzitných opatrení a každodenných integračných procesov – skúsenosti študentov, zamestnancov a podporných tímov; opatrenia fakúlt a univerzít.
- Sociálno-psychologické a kultúrne dimenzie integrácie – jazykové motivácie, pocit prijatia, adaptačné stratégie, sociálna izolácia a interkultúrna komunikácia.
- Ekonomické a pracovnoprávne súvislosti – dopady vojny na trh práce, prístup študentov a utečencov k zamestnaniu, pracovnoprávne obmedzenia a bariéry.
- Inovatívne prístupy k podpore inklúzie – storytelling, hodnotovo orientované prístupy, právo na vzdelanie, prevencia izolácie a posilňovanie komunitnej kohézie.

Spolu tieto články vytvárajú konzistentný vedecký celok, ktorý približuje rôzne dimenzie príchodu ukrajinských študentov do Európy. Od analytických a právnych štúdií až po empirické výskumy a prípadové štúdie prinášajú autori komplexné poznatky o výzvach, potrebách aj možnostiach, ktoré tento historický moment prináša európskemu vysokému školstvu.

Zároveň jednotlivé príspevky poukazujú na to, že úspešná inklúzia nie je len technickým procesom, ale vyžaduje si hodnotovo orientovaný prístup, rešpektovanie

kultúrnych špecifík, systematickú podporu duševného zdravia a najmä citlivú, na dôkazoch založenú akademickú politiku.

V mene riešiteľského tímu projektu EIUS vyjadrujem poďakovanie všetkým autorom a recenzentom za ich odborný prínos a mimoriadne úsilie. Verím, že toto špeciálne číslo prispeje k lepšiemu porozumeniu procesov, ktoré formujú európsky akademický priestor v období významných spoločenských zmien, a stane sa podnetom pre ďalší výskum aj praktické opatrenia v oblasti inkluzívnej internacionalizácie.

Toto číslo časopisu Mladá veda je výstupom projektu Erasmus+ „European Inclusion of Ukrainian Students“, číslo projektu 2023-1-SK01-KA220-HED-000157553. (Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or Slovak Academic Association for International Cooperation (SAAIC). Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them”).

Co-funded by
the European Union

Mladá veda
Young Science
ISSN 1339-3189

Vol. 13 (5), pp. 119-128

JAZYKOVÉ MOTIVÁCIE UKRAJINSKÝCH ŠTUDENTOV ŠTUDUJÚCICH NA UNIVERZITE MATEJA BELA: KVALITATÍVNA ANALÝZA DÔVODOV VÝBERU SLOVENSKÉHO ŠTUDIJNÉHO PROGRAMU

LINGUISTIC MOTIVATIONS OF UKRAINIAN STUDENTS STUDYING AT MATEJ BEL UNIVERSITY: A QUALITATIVE ANALYSIS OF THE REASONS BEHIND CHOOSING A SLOVAK-LANGUAGE STUDY PROGRAM

Tereza Dominiková[1]

Autorka pôsobí ako študentka prvého stupňa vysokoškolského štúdia na Katedre sociálnej práce Pedagogickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Popri štúdiu sa aktívne zapája do riešenia projektu EIUS: European Inclusion of Ukrainian Students.

The author is an undergraduate student at the Department of Social Work, Faculty of Education, Matej Bel University in Banská Bystrica. Alongside her studies, she actively participates in the EIUS: European Inclusion of Ukrainian Students project.

Abstract

This article examines why Ukrainian students choose Slovak-language programs at Matej Bel University. Linguistic similarity was seen as helpful, but key factors were family ties, program availability, and career prospects. Some would prefer English if quality programs existed. The findings stress the need for language preparation and the role of language in integration.

Key words: Ukrainian students, language motivation, study language choice,academic inclusion

[1] Adresa pracoviska: Tereza Dominiková, Katedra sociálnej práce, Pedagogická fakulta, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Ružová 13, 974 11 Banská Bystrica
E-mail: tereza.dominikova@student.umb.sk

Abstrakt
Článok sa zameriava na zistenie jazykových dôvodov, pre ktoré si ukrajinskí študenti volia štúdium v slovenčine na Univerzite Mateja Bela. Jazyková blízkosť bola vnímaná ako výhoda, no rozhodovanie ovplyvnili najmä rodinné väzby, ponuka odboru a budúce uplatnenie. Niektorí by uprednostnili angličtinu, ak by boli dostupné kvalitné programy. Výsledky zdôrazňujú potrebu jazykovej prípravy a význam jazyka pre integráciu.
Kľúčové slová: ukrajinskí študenti, jazyková motivácia, voľba študijného jazyka, akademická inklúzia

Úvod

Po vypuknutí vojnového konfliktu na Ukrajine vo februári 2022 sa Slovensko stalo jednou z hlavných cieľových krajín pre ukrajinských utečencov vrátane študentov. V akademickom roku 2022/2023 došlo podľa Ministerstva školstva SR a Štatistického úradu SR k výraznému nárastu študentov s ukrajinským občianstvom na slovenských vysokých školách (Dominiková et al., 2024). Podobný trend zaznamenali Herbst a Sitek (2023) v Poľsku, kde sa ukrajinskí študenti vo zvýšenom počte začleňovali do školského systému.

Analýza Leškovej a Mičkovej (2025) ukazuje, že v rokoch 2019/2020 – 2023/2024 sa počet ukrajinských študentov na slovenských vysokých školách zvýšil z približne 3 900 na viac ako 10 400, čo predstavuje takmer polovicu všetkých zahraničných študentov. Prijímanie ukrajinských študentov tak predstavuje nielen humanitárnu reakciu na krízu, ale aj súčasť migračnej a vzdelávacej politiky Slovenska, vrátane snahy o posilnenie budúcej pracovnej sily.

Väčšina ukrajinských študentov študuje v slovenčine, keďže programy v angličtine sú obmedzené na niektoré odbory a univerzity. Jazyk teda môže výrazne ovplyvniť nielen akademickú integráciu, ale aj sociálne začlenenie a celkovú skúsenosť študenta v novej krajine. Výber študijného jazyka formuje aj ich vzťah k prostrediu, v ktorom žijú a študujú.
Otázka, prečo si ukrajinskí študenti volia štúdium v slovenčine namiesto angličtiny, však ostáva v akademickej debate málo preskúmaná. Zatiaľ čo mnohé výskumy sa zameriavajú na adaptáciu počas vojny a inklúziu, jazykovým motiváciám sa venuje len okrajovo. Táto medzera predstavuje výskumný priestor na hlbšie pochopenie dôvodov voľby slovenského jazyka ako študijného.

Cieľom tohto príspevku je preto identifikovať jazykové dôvody, ktoré vedú ukrajinských študentov k štúdiu v slovenčine. Prieskum sa zameriava na to, či jazyková blízkosť medzi ukrajinčinou a slovenčinou zohráva kľúčovú úlohu, alebo či by študenti uprednostnili angličtinu, keby mali túto možnosť. Zároveň sa skúma, ako jazyková voľba ovplyvňuje ich adaptačný proces a vnímanie kultúrnej identity.

Prehľad literatúry

Publikácia Hlinčíkovej a Sekulovej Integrácia ľudí s medzinárodnou ochranou na Slovensku: Hľadanie východísk (2015) poskytuje dôležitý rámec pre pochopenie integračných procesov, ktorý možno aplikovať aj na akademické prostredie. Autorky identifikujú jazyk, vzdelanie, prístup na trh práce a sociálne vzťahy ako kľúčové faktory úspešnej integrácie. Zdôrazňujú, že znalosť jazyka hostiteľskej krajiny je podmienkou samostatnosti a zapojenia do spoločnosti.

Zároveň upozorňujú na potrebu systémovej podpory zo strany inštitúcií. Ich zistenia sú relevantné aj pre pochopenie skúseností zahraničných študentov, najmä v súvislosti s jazykovou pripravenosťou a širším sociálnym kontextom.

Psychologický pohľad ponúka Bagľaš (2017), ktorý analyzuje súvis medzi osobnostnými charakteristikami, napĺňaním psychických potrieb a akademickým well-beingom. Z jeho výskumu vyplýva, že vnútorná motivácia a hodnotenie vlastných možností zohrávajú významnú úlohu aj pri rozhodovaní o jazyku štúdia.

Jirka (2018) sa venuje etnickej návratovej migrácii z Ukrajiny do Česka, pričom jazykovú a kultúrnu blízkosť označuje za významný faktor migrácie a adaptácie. Tento poznatok možno preniesť aj do slovenského akademického prostredia, kde podobnosť ukrajinčiny a slovenčiny môže znižovať pocit cudzieho prostredia. Jirkov výskum však zároveň upozorňuje, že ani jazyková blízkosť nezaručuje úplnú integráciu, keďže pretrvávajú kultúrne a komunikačné rozdiely.

Jesenská (2018) analyzuje postavenie angličtiny ako lingua franca v kontexte EÚ a poukazuje na napätie medzi internacionalizáciou vysokoškolského prostredia a posilňovaním národných jazykov. V slovenskom akademickom priestore sa to prejavuje ako dilema medzi výučbou v angličtine a slovenčine, pričom angličtina symbolizuje globálnu mobilitu, zatiaľ čo slovenčina podporuje lokálnu integráciu.

Felder (2018) zdôrazňuje, že inklúzia vo vzdelávaní nezávisí len od prístupu k obsahu, ale aj od možnosti študentov aktívne sa zapojiť do akademického života. Jazyk v tomto procese vystupuje ako most alebo bariéra. Túto perspektívu rozvíjajú Lavrysh, Lytovchenko, Lukianenko a Golub (2022), ktorí v kontexte vojnového konfliktu na Ukrajine poukazujú na význam jazyka výučby pre kontinuitu vzdelávania. Meshko, Meshko a Habrusieva (2023) k tomu pridávajú aspekt emocionálnej pohody a psychologického stresu vyplývajúceho z jazykových bariér. Herbst a Sitek (2023) potvrdzujú, že výučba v jazyku blízkom materinskému môže uľahčiť adaptáciu, no zároveň obmedziť širšiu akademickú mobilitu.

Zvýšený záujem o túto problematiku po roku 2022 dokumentuje aj štúdia Dominikovej et al. (2024), ktorá sa zameriava na ukrajinských študentov na Univerzite Mateja Bela. Výskum poukazuje na viaceré adaptačné výzvy, od administratívnych prekážok po jazykové a sociálne bariéry, pričom jazyk sa opäť ukazuje ako jeden z hlavných determinantov úspešného začlenenia.

Prehľad dostupnej literatúry ukazuje, že doterajšie prieskumy sa zameriavajú najmä na sociálnu a akademickú inklúziu študentov, psychologické aspekty štúdia v exile a inštitucionálne podmienky vzdelávania. Štúdia Dominikovej et al. (2024) zdôraznila význam jazyka ako kľúčového faktora adaptácie. Hoci existujú práce o jazykových motiváciách ukrajinských študentov (napr. Khalymon, Larina a Smelianska, 2025), a hoci širšie literatúra o medzinárodných študentoch analyzuje jazyk a komunikáciu systematicky (Wilczewski a Alon, 2023), len zriedka sa venuje voľbe študijného jazyka v slovenskom akademickom prostredí. Táto medzera predstavuje východisko pre predkladaný výskum, zameraný na jazykové motivácie, vnímanie jazykovej blízkosti a potenciálnu preferenciu angličtiny.

Metodológia

Prieskum bol realizovaný v rámci kvalitatívneho prieskumu, ktorého cieľom je hlbšie porozumieť významom a motiváciám, ktoré jednotlivci pripisujú svojim rozhodnutiam a skúsenostiam. Tento prístup je vhodný najmä vtedy, keď sa skúma zložitý a subjektívne prežívaný fenomén, akým je výber študijného jazyka a jeho vnímaný dopad na akademický aj osobný život študenta. Kvalitatívna metodológia nekladie dôraz na reprezentatívnosť ani štatistickú generalizáciu, ale umožňuje odhaliť vzorce, ktoré sa v skúmaných výpovediach opakujú a ktoré prinášajú hlbší náhľad na skúmanú problematiku.

Dáta sme získali metódou dopytovania prostredníctvom otvorených odpovedí na súbor pološtruktúrovaných otázok. Otázky sme zacielili na oblasti, akými sú motivácia výberu Slovenska ako cieľovej krajiny, jazyková blízkosť medzi ukrajinčinou a slovenčinou, preferencie voľby vyučovacieho jazyka, skúsenosti s jazykovými bariérami, reakcie akademického prostredia a dopad štúdia na kultúrnu identitu a budúcu profesijnú dráhu. Takto zvolený spôsob zberu dát umožnil respondentom vyjadriť svoje skúsenosti a postoje vo väčšej hĺbke a z vlastnej perspektívy.

Ako základ pre zber dát sme položili osem pološtruktúrovaných otázok, ktoré sme všetkým respondentom formulovali v rovnakej podobe. Tieto otázky sme rozdelili do tematických okruhov. Prvú oblasť tvorili otázky o motiváciách výberu Slovenska ako krajiny štúdia a o jazykovej blízkosti medzi ukrajinčinou a slovenčinou. Druhá oblasť sa sústredila na preferencie výberu vyučovacieho jazyka, najmä na úvahy o potenciálnom využití anglických programov. Tretiu oblasť tvorili otázky týkajúce sa skúseností s jazykovými ťažkosťami počas štúdia a reakcií akademického prostredia na tieto ťažkosti. Posledná oblasť sa zamerala na širší dopad štúdia v slovenskom jazyku, a to na vnímanie vlastnej kultúrnej identity, budúcu profesijnú dráhu a prípadné ďalšie skúsenosti, ktoré respondenti považovali za dôležité uviesť.

Prieskum bol realizovaný so skupinou ukrajinských študentov zapísaných na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici. Respondenti boli vybraní zámerným výberom (purposive sampling), pretože podmienkou bola osobná skúsenosť so štúdiom v slovenskom vysokoškolskom prostredí. Výber sa sústreďoval na študentov, ktorí mali priamu skúsenosť s adaptáciou na slovenské akademické prostredie a s voľbou vyučovacieho jazyka.

Do prieskumu sa zapojilo jedenásť ukrajinských študentov Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, pričom prevažovali ženy. Zastúpené boli viaceré fakulty, najmä Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov, Právnická fakulta, Fakulta prírodných vied, Ekonomická fakulta a Pedagogická fakulta. Táto skladba respondentov umožnila zachytiť skúsenosti zo štúdia v rozličných odboroch a posúdiť jazykové otázky z perspektívy rôznych akademických prostredí (Tabuľka 1).

Respondent	Fakulta UMB	Pohlavie
R1	Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov	Žena
R2	Právnická fakulta	Muž
R3	Právnická fakulta	Žena
R4	Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov	Žena
R5	Fakulta prírodných vied	Muž

R6	Fakulta prírodných vied	Muž
R7	Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov	Žena
R8	Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov	Muž
R9	Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov	Žena
R10	Ekonomická fakulta	Muž
R11	Pedagogická fakulta	Žena

Tabuľka 1 – Štruktúra respondentov podľa pohlavia a príslušnosti k fakulte
Zdroj: Vlastné spracovanie

Rozhovory boli nahrané, prepisované a analyzované pomocou tematickej analýzy. V prvej fáze boli identifikované základné kódy reprezentujúce opakujúce sa motívy. V druhej fáze boli tieto kódy zoskupené do širších tém, ktoré odrážajú hlavné jazykové motivácie respondentov (napr. jazyková blízkosť, praktické dôvody, perspektíva angličtiny, integrácia do spoločnosti, jazykové bariéry). Tento postup zabezpečuje transparentnosť analýzy a umožňuje ukázať, ako sa od individuálnych výpovedí dospelo k všeobecným záverom.

Účastníci boli vopred oboznámení s cieľom prieskumu, priebehom rozhovoru a spôsobom nakladania s dátami. Účasť bola dobrovoľná a všetkým respondentom bola garantovaná anonymita. Odpovede sú prezentované tak, aby nebolo možné spätne identifikovať jednotlivcov.

Výsledky

Otázka 1: Čo Vás motivovalo prísť študovať práve na Slovensko?

Rozhodnutie študovať na Slovensku bolo ovplyvnené kombináciou viacerých faktorov. Respondenti uvádzali akademické a profesijné dôvody, ako aj osobné a kultúrne motívy. Respondentka R11 z pedagogickej fakulty zdôraznila ako dôležitú motiváciu pre štúdium na Slovensku dostupnosť odborov, ktoré v jej domovskej krajine neexistovali. Zároveň spomenula aj možnosť získať európsky diplom, ktorý podľa nej predstavuje významnú pridanú hodnotu a potenciálne zvyšuje profesijný kapitál do budúcnosti.

Zaznamenaná bola aj pozitívna percepcia krajiny ako kultúrne atraktívneho a bezpečného priestoru so širokou ponukou študijných možností. V niektorých prípadoch zohrala významnú úlohu aj predchádzajúca prítomnosť rodiny na Slovensku, ktorá znížila migračné náklady a zjednodušila adaptáciu. Jazyková zrozumiteľnosť bola vnímaná ako sekundárny, no pozitívne hodnotený aspekt.

Výskum CEDOS (Ukrainian Students in Slovak Republic: Policies of Engagement, Integration, Students' Motivation and Plans, 2018) analyzuje motívy a integračné stratégie ukrajinských študentov v krajinách strednej Európy, vrátane Slovenska. Zistenia ukazujú, že výber štúdia v slovenských a českých vzdelávacích inštitúciách ovplyvňuje kombinácia ekonomických, jazykových a kultúrnych faktorov, predovšetkým dostupnosť bezplatného štúdia v slovenskom alebo českom jazyku, geografická blízkosť a relatívne jednoduché prijímacie konanie. Autori zároveň upozorňujú, že integrácia ukrajinských študentov je podmienená aj kvalitou inštitucionálnej podpory a jazykovej prípravy v cieľovej krajine.

Otázka 2: Ako vnímate podobnosť medzi ukrajinčinou a slovenčinou? Bola jazyková blízkosť jedným z dôvodov, prečo ste si vybrali Slovensko?

Slovenčina bola respondentmi hodnotená ako jazyk s vysokou mierou podobnosti voči ukrajinčine. Vnímanie jazykovej blízkosti sa opakovane objavovalo ako faktor, ktorý síce nezohrával rozhodujúcu úlohu pri výbere krajiny, ale významne uľahčil jazykovú adaptáciu po príchode.

Pre niektorých bola táto podobnosť jedným z argumentov pre výber Slovenska, keďže pomáhala s porozumením ešte pred formálnym osvojením jazyka. Iní však uviedli, že rozhodujúcimi boli najmä osobné alebo rodinné dôvody, a podobnosť jazykov vnímali skôr ako „plus“, ktoré uľahčilo začiatok štúdia.

Paralelne zaznievalo aj uvedomenie si, že napriek príbuznosti má každý jazyk svoje špecifiká a náročnosti, ktoré si vyžadujú čas na zvládnutie.

Otázka 3: Keby bol vo Vašom odbore dostupný anglický program, rozhodli by ste sa preň? Prečo áno alebo prečo nie?

Odpovede reflektovali rozdielne postoje k možnosti štúdia v angličtine. Respondentka R4 uviedla, že anglický program je vítaný ako atraktívna profesijná výzva a príležitosť na rozvoj jazykových kompetencií. Angličtina bola v tomto prípade vnímaná ako nástroj pre globálnu mobilitu a ako „životná skúsenosť“, ktorú by bolo vhodné využiť.

Naopak, respondentka R11 zastávala presvedčenie, že pobyt v konkrétnej krajine by mal byť spojený s osvojením jej jazyka. Slovenčina bola v tejto perspektíve vnímaná ako integrálna súčasť adaptačného procesu, jazyk nevyhnutný pre každodenný život, štúdium aj kontakt s prostredím. Ako zaznelo v odpovedi: „Štúdium v slovenskom jazyku je najlepší spôsob, ako sa ho naučiť.“

Tieto postoje poukazujú na rozdielne jazykové stratégie: kým niektorí študenti jazyk vnímajú pragmaticky a internacionalisticky, iní ho chápu predovšetkým ako nástroj lokálnej integrácie.

Otázka 4: S akými jazykovými ťažkosťami sa stretávate počas štúdia (napr. prednášky, skúšky, komunikácia)?

Jazykové ťažkosti boli súčasťou skúsenosti najmä v prvých fázach štúdia. Respondenti opísali problémy spojené s porozumením prednáškam, vyjadrovaním vlastných myšlienok a spracovaním odbornej slovnej zásoby. Upozorňovali na oneskorenú reakciu pri vyjadrovaní, nutnosť „mentálneho prekladu“ a obmedzenú schopnosť spontánne komunikovať v akademickom jazyku.

Respondent R5 túto fázu ilustroval veľmi presne slovami: „Trvá dlhšie, kým prídeš na preklad v hlave na správne slová.“

Napriek týmto výzvam sa jazykové kompetencie s časom zlepšovali. Adaptácia bola opísaná ako plynulý proces, pri ktorom každý semester prinášal väčšie porozumenie a sebavedomie v používaní jazyka.

Otázka 5: Ako na tieto ťažkosti reagujú učitelia a spolužiaci?
Reakcie akademického a sociálneho prostredia boli hodnotené jednoznačne pozitívne. Respondenti opisovali učiteľov aj spolužiakov ako trpezlivých, tolerantných a podporujúcich. V prostredí triedy či seminára bolo možné pýtať sa, vysvetľovať nejasnosti a zároveň prijímať spätnú väzbu bez obáv z odsúdenia.

Niektorí respondenti ocenili, že ich jazykové chyby boli opravované konštruktívne, čo pomáhalo k postupnému zlepšovaniu. V komunikácii so spolužiakmi zaznievala najmä akceptácia a rešpekt k náročnosti učenia sa jazyka. Takýto prístup bol hodnotený ako kľúčový v procese jazykovej aj kultúrnej integrácie.

Otázka 6: Ako štúdium v slovenčine ovplyvňuje Vaše vnímanie vlastnej kultúry a identity?
Z odpovedí všetkých respondentov vyplynulo, že štúdium v cudzom jazyku nevnímali ako negatívny zásah do vlastnej kultúrnej identity. Ani jeden z účastníkov prieskumu nenaznačil, že by používanie slovenčiny počas štúdia oslabovalo ich vzťah k vlastnej kultúre alebo spôsobovalo odcudzenie od domova. Skôr naopak, jazyk bol spájaný s rozširovaním skúseností a s príležitosťou obohatiť sa o nové perspektívy. V tomto prostredí respondenti nachádzali možnosti osobného rastu, pričom zdôrazňovali, že nové poznatky si dokážu osvojovať bez toho, aby museli popierať svoje pôvodné kultúrne zázemie.

Respondentka R3 z právnickej fakulty opísala svoju skúsenosť slovami, ktoré poukazujú na stabilitu a odolnosť kultúrnej identity aj v novom akademickom prostredí. Zdôraznila, že napriek náročnosti štúdia v inom jazyku zostáva hrdá na svoje korene a vníma ich ako základ, z ktorého čerpá silu: „Beriem pre seba niečo nové, učím sa a som pyšná na svoju kultúru.“

Respondent R10 z ekonomickej fakulty sa sústredil na inú rovinu prežívania. Poukázal na to, že štúdium v cudzom jazyku je pre neho výzvou, ktorá si vyžaduje veľké úsilie a disciplínu. Zároveň však vyzdvihol, že takýto tlak môže byť aj prínosný, pretože posilňuje sebadôveru a učí vytrvalosti. Jazyk vnímal ako nástroj, ktorý síce kladie vyššie nároky na výkon, ale prináša aj silný pocit naplnenia a osobného rastu.

Otázka 7: Myslíte si, že výber jazyka štúdia môže ovplyvniť Váš budúci profesijný život?
Na túto otázku boli odpovede značne odlišné. Zatiaľ čo niektorí respondenti predpokladajú, že jazyk štúdia bude mať priamy dopad na ich profesijné možnosti, iné zdôrazňovali, že rozhodujúca je kvalita nadobudnutých vedomostí a schopnosť ich aplikácie.
Citácia, ktorá to výstižne vystihuje: „Keď si dobrá, tak si dobrá všade a v hocijakom jazyku.“
Táto perspektíva naznačuje, že aj keď jazyk zohráva úlohu, nie je jediným determinantom úspechu. Dôležité je naplno využiť príležitosť, ktorú štúdium ponúka, bez ohľadu na jazyk výučby.

Otázka 8: Je niečo, čo by ste chceli dodať o svojich skúsenostiach so štúdiom v slovenčine, čo sme nespomenuli?
Záverečné reflexie boli prevažne pozitívne. Vyjadrenia poukazovali na hodnotu prijatia, otvorenosti a dôvery v prostredie univerzity. Štúdium v slovenčine bolo vnímané ako

privilegovaná možnosť, ktorá nemusí byť samozrejmá pre každého, a preto si ju respondenti vážili.

Skúsenosť bola vnímaná ako príležitosť nielen na vzdelávanie, ale aj na osobný posun a budovanie vzťahov. Respondenti vyzdvihovali najmä možnosť cítiť sa akceptovaní ako plnohodnotní členovia komunity, nie ako „zahraniční“ študenti.

Diskusia, odporúčania pre prax

Výsledky ukazujú, že jazyk je pre ukrajinských študentov nielen nástrojom učenia, ale aj kľúčovým prvkom akademickej integrácie, motivácie a kultúrneho začlenenia. V súlade so zisteniami Dominikovej et al. (2024) sa potvrdilo, že jazyková bariéra výrazne komplikuje vstup do vysokoškolského prostredia. Preto by jazyková podpora nemala byť len reakciou počas štúdia, ale súčasťou prípravy ešte pred jeho začiatkom.

1. Predštudijná jazyková príprava

V období medzi prijatím (zvyčajne v júni) a začiatkom semestra (v septembri) je vhodné organizovať intenzívne jazykové kurzy. Tie by mali byť zamerané na akademickú slovenčinu – odborné pojmy, štýl prednášok a základné univerzitné komunikačné situácie. Ich cieľom by nemalo byť len oboznámenie sa s jazykom, ale reálna príprava na študijné nároky.

Vhodné by bolo aj vstupné jazykové testovanie, ktoré by pomohlo identifikovať študentov potrebujúcich dodatočnú podporu. V niektorých prípadoch by mohla byť jazyková príprava aj podmienkou nástupu na štúdium.

Zvládnutie odbornej terminológie je kľúčové – študenti totiž často nerozumejú ani bežnej hovorovej slovenčine, ani odbornému obsahu, čo im bráni zapojiť sa do výučby aj mimo nej. Dobre nastavený jazykový kurz by tak mohol predísť neskorším problémom počas semestra, napr. pri skúškach či komunikácii s vyučujúcimi.

Zároveň by išlo o jasný signál, že univerzita vníma jazykovú pripravenosť ako svoju zodpovednosť, nie len ako úlohu študenta.

2. Podpora anglických programov a príprava pedagógov

Viacerí respondenti uviedli, že by zvažovali štúdium v angličtine, ak by bola dostupná kvalitná alternatíva. Rozširovanie výučby v angličtine je preto dôležité – najmä v odboroch s medzinárodným presahom. Samotné otvorenie programov však nestačí. Bez jazykovo a odborne pripravených pedagógov hrozí zníženie kvality výučby a vznik nových bariér.

Univerzity by preto mali investovať do jazykového vzdelávania vyučujúcich – formou kurzov, metodickej podpory či zahraničných mobilít. Vhodné by bolo vytvoriť aj interný podporný tím – napr. tzv. „teaching mentors“, ktorí by pomáhali s prípravou materiálov, študijných plánov a dodržiavaním jazykových štandardov.

Keďže tento prieskum sa zameriaval výlučne na študentov v slovenských programoch, nemožno hodnotiť kvalitu výučby v angličtine. Autorka nemá osobnú skúsenosť so štúdiom na vysokej škole v angličtine, a absolvovanie bilingválneho gymnázia nie je dostatočné pre odborné hodnotenie. Overenie kvality anglických programov si preto vyžaduje samostatný výskum realizovaný na úrovni fakúlt, zameraný na spokojnosť študentov a súlad s akademickými nárokmi.

Ak má byť angličtina rovnocennou výučbovou možnosťou, musí byť podložená kvalitou výučby aj organizačného zabezpečenia.

3. Koordinovaný rámec jazykovej podpory

Navrhujeme vytvoriť ucelený systém jazykovej podpory, ktorý by prepájal:

- vstupné testovanie jazykovej úrovne,
- intenzívne kurzy pred štúdiom,
- jazykové doučovanie počas semestra,
- konzultácie k odbornej terminológii,
- podporu pre pedagógov,
- a prehľadné informačné kanály v slovenčine aj angličtine.

Takýto rámec by reflektoval jazykovú realitu vysokých škôl a prispel by k zníženiu rizika neúspechu z dôvodu jazykových či kultúrnych bariér.

Študenti, ktorí si zvolili slovenčinu ako študijný jazyk, potvrdili, že jazyk môže byť zároveň motivačným aj integračným prvkom. Bez podpory sa však stáva prekážkou. Rovnako, študentov zvažujúcich anglický program môže odradiť nízka jazyková kvalita výučby.

Univerzity tak stoja pred výzvou vytvoriť jazykovo inkluzívne prostredie, ktoré nebude len formálne otvorené, ale bude reálne reagovať na potreby rôznorodých študentov.

Záver

Výsledky prieskumu ukázali, že jazyk zohráva pri rozhodovaní zahraničných študentov viacvrstvovú úlohu. Podobnosť medzi ukrajinčinou a slovenčinou bola niektorými respondentmi vnímaná ako výhoda, no nebola rozhodujúcim faktorom pri výbere krajiny štúdia. Jazyková blízkosť pôsobila skôr ako praktické uľahčenie adaptácie, zatiaľ čo rozhodnutie prísť na Slovensko ovplyvňovali aj iné okolnosti, ako napríklad rodinné väzby či ponuka konkrétnych odborov. Podobné zistenia priniesli aj Ovchinnikova, Van Mol a Jones (2023), podľa ktorých jazyková príbuznosť síce zvyšuje atraktivitu cieľovej krajiny, no len zriedka býva hlavným dôvodom výberu.

Niektorí respondenti uviedli, že by ich mohol osloviť aj anglický študijný program. Rozhodovanie by však záviselo od viacerých faktorov – dostupnosti programu, jazykovej pripravenosti či osobných plánov. Ako uvádzajú Fitria, Pudjiati a Wulandari (2023), výber študijného jazyka je výsledkom kombinácie preferencií, cieľov a praktických možností. Angličtina zohráva významnú úlohu najmä u študentov, ktorí uvažujú o štúdiu v globálnom kontexte. Výber jazyka teda nie je len jazykovým rozhodnutím, ale súčasťou širšieho, komplexného procesu.

Záver prieskumu sa vracia k pôvodnej výskumnej otázke, pochopiť jazykové dôvody, pre ktoré si ukrajinskí študenti vyberajú slovenské vysoké školy. Výpovede ukázali, že hoci sú ich skúsenosti individuálne, objavujú sa spoločné znaky: opatrné rozhodovanie, počiatočné jazykové ťažkosti a postupné začlenenie do akademického prostredia. Významnú úlohu pritom zohráva osobná motivácia, podpora okolia a dostupnosť vhodného programu. Zistenia môžu slúžiť ako podnet pre univerzity pri tvorbe inkluzívnych stratégií, ktoré zohľadňujú jazykové aj kultúrne potreby zahraničných študentov.

Tento článok odporúčal na publikovanie vo vedeckom časopise Mladá veda:
Ing. Ján Kollár, PhD.

Použitá literatúra

1. BAGĽAŠ, I., 2017. *Osobnosť, základné psychické potreby a motivácia ako prediktory well-beingu v pracovnom a akademickom prostredí.* Báčsky Petrovec: Slovenské vydavateľské centrum; Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Pedagogická fakulta.
2. DOMINIKOVÁ, T., T. KUCHÁROVÁ, V. KOVÁČIKOVÁ A S. PRIŠČÁKOVÁ, 2024. Inklúzia ukrajinských študentov v akademickom prostredí Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. In: *Mladá veda*, 12(3), 177–188. https://www.mladaveda.sk/casopisy/2024/03/03_2024_16.pdf
3. FELDER, F., 2018. The value of inclusion. In: *Journal of Philosophy of Education*, 52(1), 54–70. https://doi.org/10.1111/1467-9752.12280
4. FITRIA, T. N., D. PUDJIATI A F. WULANDARI, 2023. Selecting English Study Programs in Higher Educations: Students' Perspectives. In: *Ahmad Dahlan Journal of English Studies*, *9*(1), 1–9.
5. HERBST, M. A M. SITEK, 2023. Education in exile: Ukrainian refugee students in the schooling system in Poland following the Russian-Ukrainian war. In: *European Journal of Education*, 58(4), 581. https://doi.org/10.1111/ejed.12587
6. HLINČÍKOVÁ, M. A M. SEKULOVÁ, 2015. *Integrácia ľudí s medzinárodnou ochranou na Slovensku: Hľadanie východísk*. Bratislava: Inštitút pre verejné otázky. ISBN 978-80-89345-52-6.
7. Jesenská, P., 2018. *Jazyková politika a jazyková situácia v EÚ s ohľadom na angličtinu ako jazyk lingua franca*. Banská Bystrica: Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, Filozofická fakulta.
8. JIRKA, L., 2018. *Migrace za lepším životem: etnická návratová migrace ze západní Ukrajiny: sounáležitost s ukrajinským národem a "vytváření" krajanů.* Praha: Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií.
9. KHALYMON, I., T. LARINA A V. SMELIANSKA, 2025. *Foreign language learning practices and attitudes among Ukrainian university students. Pedagogical Discourse*. https://doi.org/10.31475/ped.dys.2025.37.14
10. LAVRYSH, Y., I. LYTOVCHENKO, V. LUKIANENKO A T. GOLUB, 2022. Teaching during the wartime: Experience from Ukraine. In: *Educational Philosophy and Theory*, 57(3), 1–8. https://doi.org/10.1080/00131857.2022.2098714
11. LEŠKOVÁ, L. A K. MIČKOVÁ, 2025. *Migration policy and Ukrainian university students in Slovakia (analysis of development in the period of academic years 2019/2020 – 2023/2024).* In: *Sociálna práca v súčasnej spoločnosti III.* Ružomberok: Katolícka univerzita v Ružomberku. ISBN 978-80-561-1154-3
12. MESHKO, H. M., O. I., MESHKO A N. V. HABRUSIEVA, 2023. The impact of the war in Ukraine on the emotional well-being of students in the learning process. In: *Journal of Intellectual Disability – Diagnosis and Treatment*, 11(1), 55. https://doi.org/10.6000/2292-2598.2023.11.01.7
13. OVCHINNIKOVA, E., C. VAN MOL A E. JONES, 2023. The role of language proximity in shaping international student mobility flows. In: *Globalisation, Societies and Education*, *21*(4), 563–574.
14. SLOBODIAN, O., I. SHCHYTOVSKA O. KHOMYK, 2018. *Ukrainian students in Slovak Republic: Policies of engagement, integration, students' motivation and plans.* CEDOS. https://cedos.org.ua/en/researches/ukrainski-studenty-u-slovachchyni-polityky-zaluchennia-intehratsii-ta-motyvatsiia-i-plany-studentiv
15. WILCZEWSKI, M. A I. ALON, 2023. Language and communication in international students' adaptation: A bibliometric and content analysis review. In: *Higher Education*, *86*(4), 825–852. https://doi.org/10.1007/s10734-022-00888-8

Mladá veda

Young Science

ISSN 1339-3189